

MEMO / 5 май 2015 г.

Правосъдие, съобразено с интересите на детето: перспективи и опитът на работещите с деца

1. Защо беше проведено проучването?

Настоящото проучване на Агенцията на ЕС за основните права е в подкрепа на [Програмата на ЕС за правата на детето](#), изготвена от Европейската комисия през 2011 г. В програмата се подчертава необходимостта правосъдните системи да бъдат в по-голяма степен съобразени с интересите на детето. Обхванати са също механизмите за закрила, установени за децата в Директивата на ЕС за жертвите, която всички европейски държави членки трябва да транспонират в националното си законодателство до ноември 2015 г.

2. Какво обхваща проучването?

Проучването дава пълна представа за положението на децата на възраст до 18 години, които участват в гражданско или наказателно съдебно производство като жертви, свидетели или страни.

В него е разгледано действителното третиране на децата в съществуващите национални рамки и политики. Проучването допълва [работата на Европейската комисия](#) по статистическите данни и действащите понастоящем национални правни рамки и политики.

В проучването, на работещите с деца са зададени въпроси в рамките на индивидуални и групови интервюта относно практиките, опита, оценките и предложенията за подобрения на начина, по който децата участват — на практика — в съдебното производство: от каква възраст, с какъв вид помощ, къде се провеждат изслушванията, как се обучават работещите с деца и др.

В първия доклад на FRA са събрани опитът, перспективите и възгледите на специалистите, които участват в наказателни и граждански съдебни производства, с цел установяване на настоящите практики и процедури, областите на подобрения и насърчителните практики. Друг доклад, който ще бъде публикуван през 2016 г., ще съдържа данни за опита на децата.

Въз основа на Насоките на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на детето, въпросите са разделени в три тематични области и обхващат правото на изслушване, правото на информация, правото на закрила и неприкосновеност на личния живот, правото на недискриминация, както и висшите интереси на детето и други важни въпроси като обучение и мултидисциплинарно сътрудничество между работещите с деца.

Точните въпроси са в приложенията към основния доклад.

3. Как е проведено проучването?

Основните тематични области са подбрани след консултации с експерти и заинтересовани страни и в съответствие с основните принципи и елементи на [Насоките на Съвета на Европа](#) за правосъдие, съобразено с интересите на детето.

Данните са събрани чрез лични интервюта, преглед на документи и обсъждания във фокусни групи със специалисти, работещи с деца, преди, по време на и след съдебното производство. Общо 570 съдии, прокурори, защитници, съдебни служители, психолози, социални работници, преводачи и полицейски служители са интервюирани между юли и декември 2012 г. в 10 държави членки на ЕС (България, Хърватия, Естония, Финландия, Франция, Германия, Полша, Румъния, Испания и на Обединеното кралство). Личните интервюта са с продължителност 45 до 90 минути, а обсъжданията във фокусни групи — от 1,5 до 2,5 часа.

Подробности за методологията и информацията относно целевите групи, извадките, графици за интервюта и др. могат да се намерят в приложенията към доклада и онлайн, където са включени и позовавания на подбрано национално законодателство до първото тримесечие на 2014 г., преглед на националните политики и допълнителни материали за четене.

4. Какво правят държавите, за да бъде правосъдието по-добре съобразено с интересите на детето?

FRA набеляза различни насърчителни практики в държавите, обхванати в проучването, сред които:

- Помещенията за интервю в **естонските** полицейски участъци, съобразени с интересите на детето, са обзаведени с анатомични кукли, които могат да бъдат обличани и събличани при дела за сексуална злоупотреба — средство, използвано от редица държави с оглед улесняване на комуникацията с децата при изслушванията, докато във **Финландия** социалните работници често използват „карти с мечета“, за да помогнат на децата да изразят чувствата си.
- Във **Франция** са установени точки за контакт в няколко големи града, където децата могат да получат достъп до специализирани юристи за информация относно своите права, както и за съвети и подкрепа по въпроси на гражданското или наказателното право. Тези срещи са безплатни и поверителни и често предлагат услуги с кратко посещение на място, както и горещи линии и занятия за повишаване на осведомеността в училищата.
- В **Полша** децата на възраст под 15 години се интервюират в „сините помещения“, обзаведени с играчки, съобразени с интересите на детето мебели и полупрозрачни огледала за провеждане на интервюта, без да се налага всички участници да присъстват в едно и също помещение с детето.
- В **Обединеното кралство** децата имат достъп до редица материали, които да им помогнат да разберат какво значи да се

говори в съда. Брошурите са предназначени за различни възрастови групи, написани са на подходящ език и съдържат гатанки, игри и др. Освен това са и на различни езици, за да са разбираеми и за децата мигранти.

5. Доколко представителни са констатациите?

FRA приложи общ подход при определяне на извадките, подбора на респондентите и въпросите за лични интервюта и фокусни групи, както и при събиране на данните. За улесняване на сравнителния анализ между държавите членки FRA разработи „бланки за докладване на резултати“ за всички интервюта и дискусии във фокусните групи. Включени бяха промените в националното законодателство и политиките до първото тримесечие на 2014 г. с оглед предоставяне на най-точна и актуализирана информация и анализи.

Основните констатации могат да служат като указания и за държавите членки, които не са обхванати от проучването.

6. Как са подбрани десетте държави членки на ЕС?

Десетте държави членки на ЕС са подбрани с оглед да се отрази многообразието на съдебните системи и различните практики във връзка с участието на децата в правосъдието в ЕС.

Този подбор се ръководи от няколко критерия: географско разпределение, различни съдебни системи, брой на населението, национални различия, предварително определени насърчителни практики, както и липсата на добри практики.

7. Колко деца са засегнати от наказателни и граждански производства в ЕС?

Поради значителните непълноти на данните в държавите членки не е възможно да се прецени точният брой на децата, участващи в наказателни и граждански производства в ЕС.

Според Евростат 19% от населението на ЕС е на възраст под 18 години. Това представлява 95 милиона деца.

Съгласно данни на Европейската комисия от 11 държави членки с общо 20 милиона деца е установено, че през 2010 г. 74 000 деца са станали жертви на престъпления, а 495 000 са засегнати от развод на родителите. Това означава, че от прогнозираната популация от 95 милиона деца в ЕС-28, е възможно около 2 500 000 деца да преминават ежегодно през съдебно производство в ЕС.

8. Какви последващи действия ще предприеме FRA по резултатите от проучването?

FRA ще насърчи използването на констатациите от проучването за промени в политиките. Това ще бъде постигнато съвместно с други институции като Европейската комисия, Европейския парламент и Съвета на Европа. Освен това FRA ще работи в тясно сътрудничество с държавите членки и организациите на гражданското общество.

За допълнителна информация:

Дейността на FRA относно правата на детето може да се намери на [уебсайта на FRA](#) и в материалите за пресата относно правосъдието, съобразено с интересите на детето.

Като алтернатива можете да се свържете с пресцентъра на FRA:

Ел. поща: media@fra.europa.eu / Тел.: +43 1 58030-642